

ANDREJSALA LAIKA GRIEŽOS

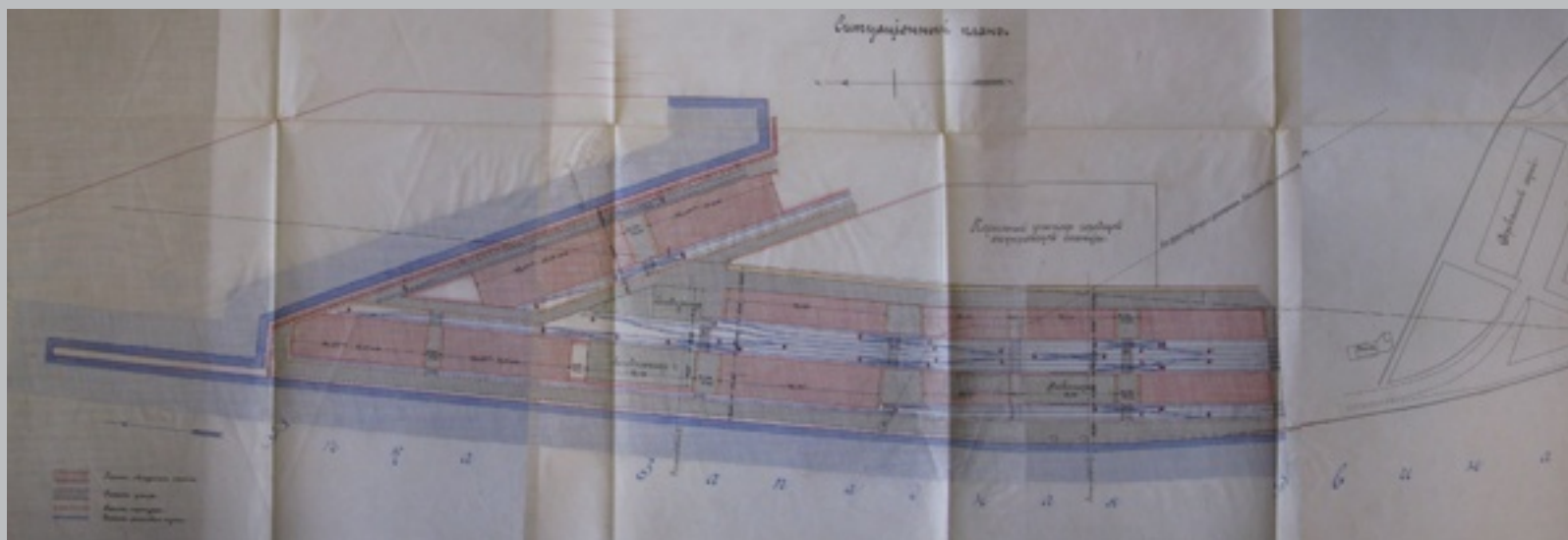
II daļa

TERITORIJAS IZMANTOŠANA

1892. gada 31. decembrī Rīgas pilsētas valde izveidoja pirmo komisiju, kas lēma par Andrejsalas izmantošanu; par tās vadītāju tika iecelts pilsētas galvas biedrs K. fon Pikardts.

XIX gs. beigās Andrejsalas izmantošanas plāns vēl nebija apstiprināts, taču 1903. gadā pilsētas valde pieņēma noteikumus par pagaidu būvju celtniecību.

1902. gadā Rīgas galvenais inženieris D. fon Rennekampfs sāka izstrādāt jaunu Andrejsalas teritorijas izmantošanas projektu, ko 1906. gadā ar parakstu apstiprināja pilsētas galva Džordžs Armitsteds un citas amatpersonas. Projekts paredzēja noliktavu un transporta sistēmas izbūvi un paplašināšanu Andrejsalā. XX gs. sākumā Andrejsalā tika sākta intensīva apbūve, ostas darbības un dzelzceļa tīkla attīstība.

1905. gada Andrejsalas vispārējās izbūves projekta fotokopija. Avots: LVVM

STARP DIVIEM PASAULES KARIEM

Pēc I Pasaules kara Andrejsalas teritorijas attīstības pamatā bija 1906. gada plāns. Galvenais uzdevums bija likvidēt kara sekas un piemērot esošās ēkas turpmākai ekspluatācijai. Gadsimta sākumā tapušo teritorijas attīstības plānu Ostu būvju virsvalde atzina 1919. gadā, savukārt 1928. gadā Satiksmes ministrijas Jūrniecības departaments piekrita turpināt tā realizāciju.

Muitas rajons, Andrejosta un Andrejsala 1928. gadā. Avots: RVKM

Latvijas pirmās Republikas laikā Andrejsala bija Rīgas ostas sastāvdaļa un zeme piederēja pilsētai. 20. un 30. gados Andrejostu turpināja izmantot velkoņi un nelieli kuģi, te tika izveidots arī Latvijas Jahtklubs, kas darbojās līdz 1940. gadam.

1924. gadā dibinātais Latvijas Jahtklubs Andrejostā (1927. gada foto). Avots: RVKM

30. gadu otrajā pusē Andrejostu izmantoja Latvijas Kara flote. Andrejostā tika ierīkota jauna bāze zemūdeņu divīzijai, un nepilnu gadu te atradās abas Latvijas zemūdenes *Ronis* un *Spīdola*, kā arī zemūdeņu bāzes kuģis *Varonis*.

Andrejsala XX gs. 30. gados. Avots: RVKM

Andrejsala 1934. gadā. Avots: RVKM

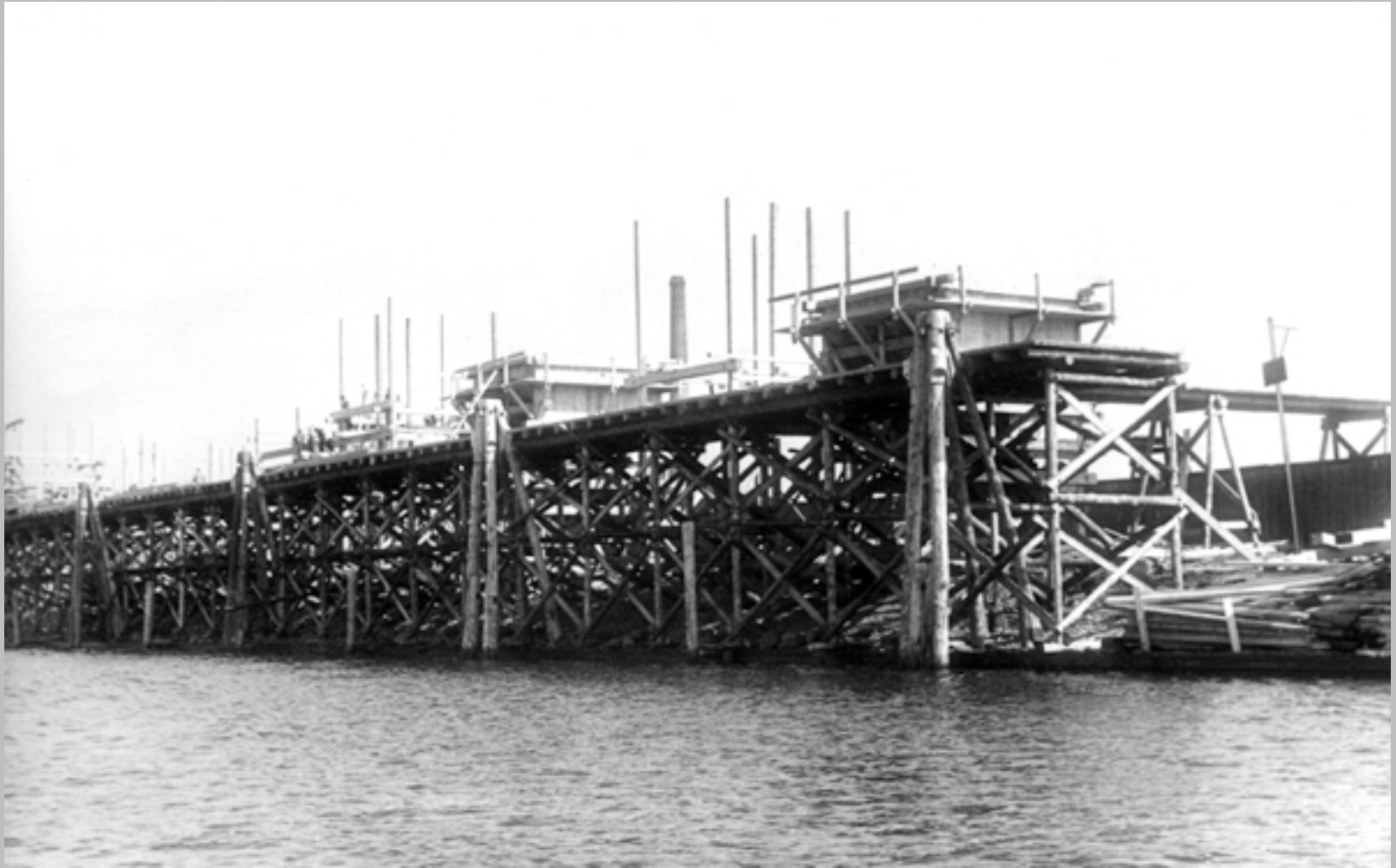
1940. gadā Latviju okupēja Padomju Savienība. Rīgas osta tika pārstrukturēta, un Andrejosta ar Andrejsalu kļuva par vienu no septiņiem ostas rajoniem. Privātuzņēmumi tika atsavināti un iekļauti valsts saimniecībā.

II PASAULES KARŠ

Kara laikā vācu okupācijas vara Andrejsalu izmantoja akmeņogļu importam. Tās tika ievestas no Polijas. Pārtikas izvešanai tika izmantots elevators un saldētava.

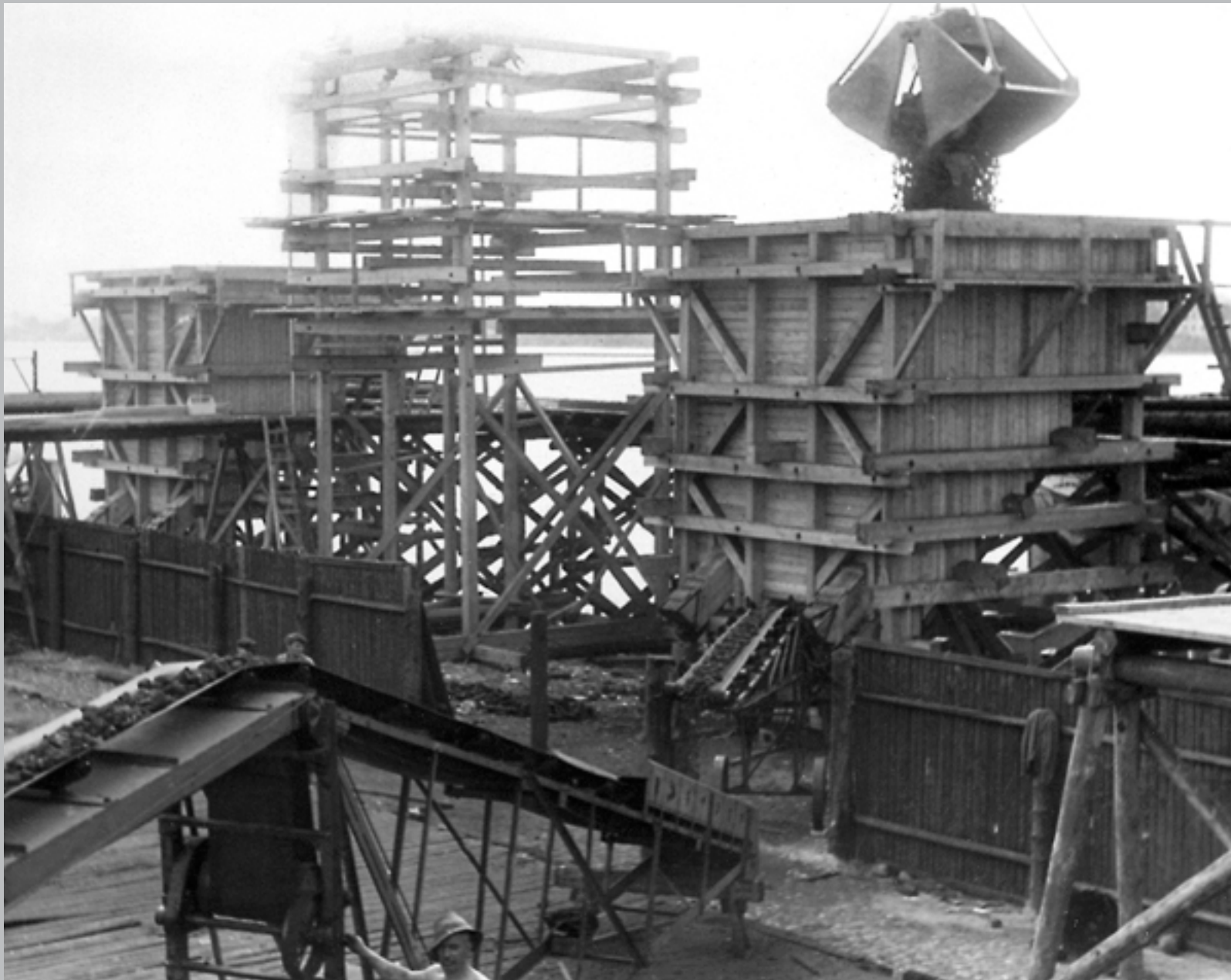
Rīgas ostas peldošais celtnis Andrejostā 1942. gadā. Avots: RVKM

Oļļu estakādes Andrejsalā 1942. gadā. Avots: RVKM

Ogļu bunkuru būve Andrejsalā 1942. gadā. Avots: RVKM

Ogļu izkraušana Andrejsalā 1942. gadā. Avots: RVKM

Ogļu laukums Andrejsalā 1942. gadā. Avots: RVKM

1944. gada oktobrī, atkāpjoties no Rīgas, vācu karaspēks
uzspridzināja piestātnes un ēkas Andrejsalā un Andrejostā.
Daļēji tika sagrauta pilsētas elektrostacija un elevators.
Saldētavas bija uzspridzinātas un izdegušas.

Uzspridzinātā Andrejosta 1944. gadā. Avots: RVKM

ANDREJSALA PĒC II PASAULES KARA

1944.–45. gadā tika novāktas sagrauto ēku drupas un sākti atjaunošanas darbi. Tika atjaunotas piestātnes un ar būvgružiem nostiprinātas krastmalas. Pirmais kuģis tika uzņemts 1945. gada septembrī.

Transportieri Andreja rajonā 1945. gadā. Avots: RVKM

1946. gadā tika atjaunota Rīgas elektrostacija, gadu vēlāk – dzelzceļa pievedceļi Andrejsalā. 40. gadu beigās darbību atsāka arī Rīgas ostas elevators.

Rīgas Valsts rajona elektrostacijas atjaunošana. Avots: RVKM

**Sastatnes elektrostacijas atjaunošanas procesā.
Avots: RVKM**

Vācu karagūstekņi atjaunošanas darbos Andrejsalā.
Avots: RVKM

Atjaunošanas darbi Andrejsalā.
Avots: RVKM

Andrejsala un Andrejosta tika saukta par Rīgas Jūras tirdzniecības ostas Andrejostas rajonu, taču tika lietots arī nosaukums *Andreja rajons*. 1946. gadā apstiprinātajā ostas rekonstrukcijas projektā Andreja rajons tika atzīts par neperspektīvu.

Līdz 50. gadu vidum Andreja rajonā kravu izvietošanai tika izmantotas pirms II Pasaules kara būvētās noliktavas. Darbību turpināja atjaunotie elevatori; brīvie laukumi tika izmantoti atjaunošanas darbiem nepieciešamo būvmateriālu pārkraušanai.

Tvaikonis *Wismar* pie Rīgas ostas elevatora 1957. gadā. Avots: RVKM

Dzelzceļa celtnis un motorkuģis *Frieden Andrejsalā* 1957. gadā. Avots: RVKM

Rīgas Jūras tirdzniecības ostas rajons 1957. gadā. Avots: RVKM

Celtnis Andrejsalā 1957. gadā. Avots: RVKM

Andrejosta 50. gadu beigās. Avots: RVKM

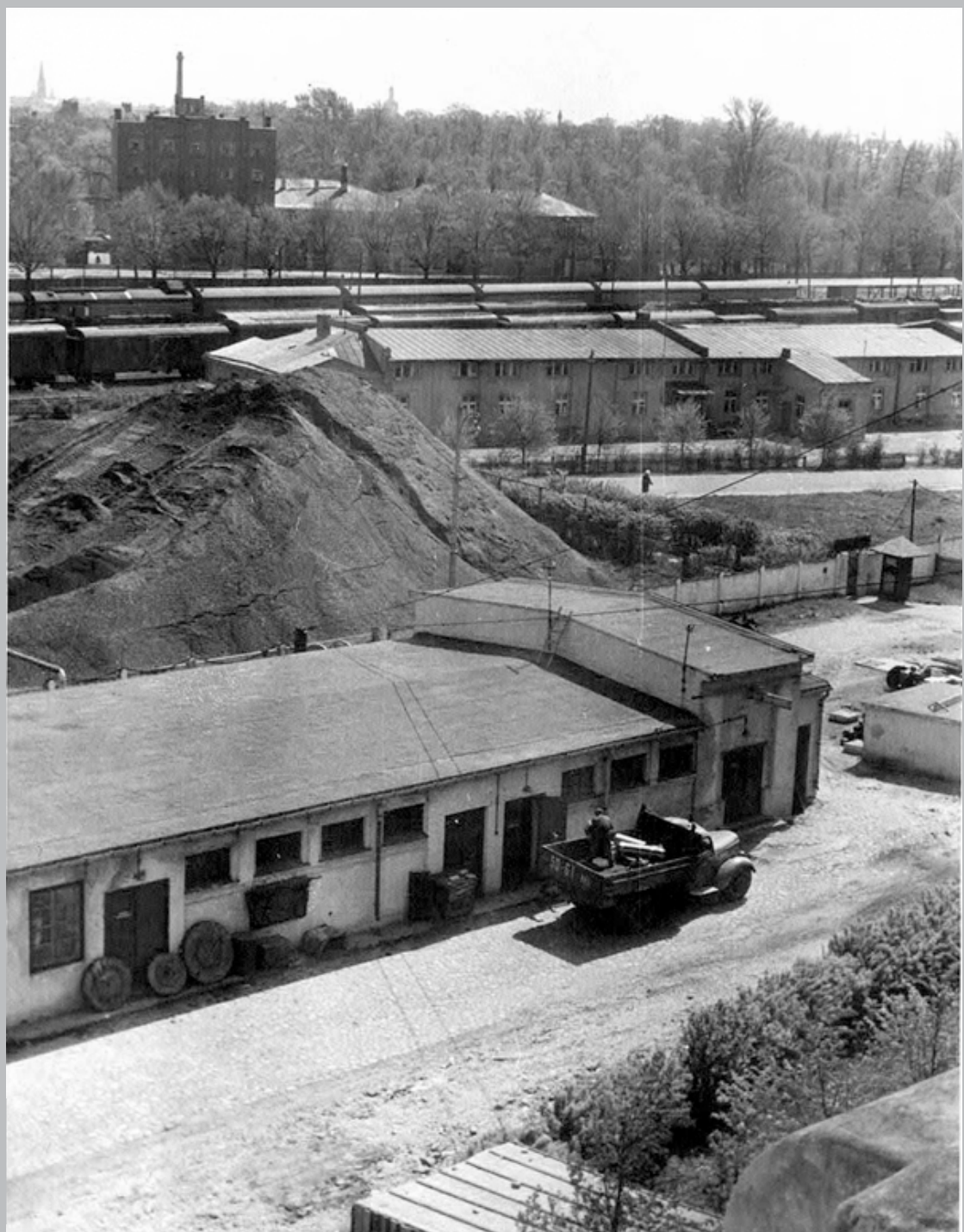

Andrejosta 50. gadu beigās. Avots: RVKM

Andrejosta 50. gadu beigās. Avots: RVKM

1955. gadā slēgtajā ostas teritorijā bija piecas noliktavas, divus gadus vēlāk tika uzbūvēta jauna, ko 1963. gadā papildināja vēl divas. 1955.–56. gadā Andrejsalā tika uzbūvētas arī divas strādnieku kopmītnes.

Skats no Andrejsalas uz Eksporta ielu.
Tālākā plānā redzama strādnieku
kopmītnes ēka. Avots: RVKM

1958. gadā Andrejsalā tika nodota ekspluatācijā vienīgā dzīvojamā māja ar divpadsmit dzīvokļiem. Ēka tika uzcelta, lai ostas darbiniekus nodrošinātu ar dzīvojamo platību.

Dzīvojamā māja Andrejostas ielā 1a mūsdienās. Avots: JAU

1977. gadā tika pabeigta Andrejsalas laukumu asfaltēšana un nodota ekspluatācijā rampa ķīmiskām kravām. 80. gados Andrejsalas ziemeļu daļā tika uzceltas jaunas biroju ēkas un laboratorija.

Pasažieru kuģis *Baltika*
Rīgas ostā 60. gadu sākumā.
Avots: RVKM

Andrejsalas ziemeļu daļa XX gs. vidū.
Avots: RVKM

Andrejsalas ziemeļu daļa XX gs. beigās.
Avots: RVKM

Andrejsalas ziemeļu daļa XX gs. beigās.
Avots: RVKM

Padomju laikā jebkāda informācija, kas bija saistīta ar ostu, tika uzskatīta par slepenu. Pilsētas attīstības plāni sabiedrībai nebija pieejami. Lietošanai bija paredzēti vienīgi shematiski pilsētu plāni, nereti ar tīši sagrozītu informāciju.

Andrejsala 1980. gada Rīgas plānā. Avots: LNB

Andrejsala 1989. gada Rīgas plānā. Avots: LNB

Jauns pavērsiens Andrejsalas izmantošanā saistāms ar Latvijas neatkarības atjaunošanu. Ievērojot pasaulē aktuālās attīstības tendences, Rīga izvēlējās pārveidot centram tuvējās industriālās teritorijas un iekļaut tās pilsētvidē.

Andrejosta un Andrejsala 1986. gadā. Avots: RVKM

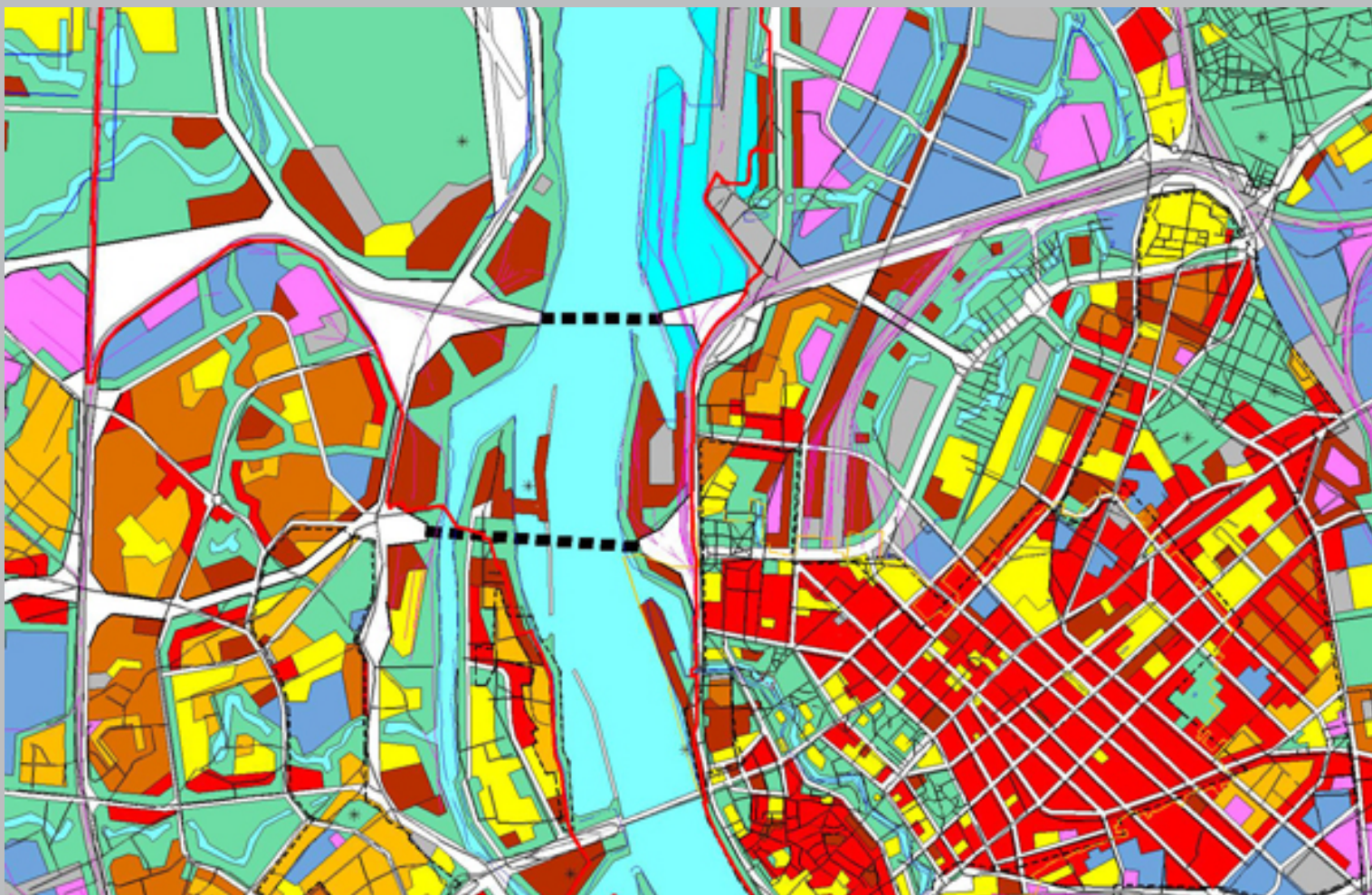
Andrejsala XX gs. beigās. Avots: RVKM

Andrejsalas ziemeļu daļa 2001. gadā. Avots: RVKM

Rīgas attīstības plānā 1995.–2005. gadam tika paredzēta Andrejsalas pārveide no slēgtas industriālas teritorijas par pilsētvidi ar centra un rekreācijas funkcijām.

Rīgas attīstības plāna 1995.–2005. gadam teritorijas plānotās un atļautās izmantošanas kartes fragments.

Atskatoties vēsturē, par Andrejsalas uzplaukuma periodu var uzskatīt laiku pirms I Pasaules kara, kad bija vērojama strauja saimnieciskās darbības attīstība un vērienīga teritorijas apbūve. Laika gaitā Andrejsala zaudējusi vairākas monumentālas būves, kuru vietā tika uzceltas izteikti utilitāras ēkas, taču Andrejsalas vērtība tāpēc nav mazinājusies.

Andrejsalas dienvidu daļa XX gs. 30. gados. Avots: RVKM

Andrejsalas dienvidu daļa mūsdienās. Avots: JAU

2006. gadā ar Ministru kabineta lēmumu tika mainītas ostas robežas, un Andrejsala tika izslēgta no Rīgas brīvdostas teritorijas. Tika radīti priekšnoteikumi, lai īstenotu pilsētas attīstības plānā paredzēto ieceri pārveidot Andrejsalu.

Arhitektu biroja *Office for Metropolitan Architecture* izstrādāta Andrejsalas vizualizācija.